СРЕБЪРНА МОНЕТА НА СИГИЗМУНД III ВАЗА (1587-1632), ОТКРИТА ПРИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ РАЗКОПКИ НА КЪСНОАНТИЧНА КРЕПОСТ КРАЙ УСТИЕТО НА РЕКА ФЪНДЪКЛИЙСКА

Христо КУЗОВ, Невян МИТЕВ

Сравнително малката река Фъндъклийска се влива в Черно море, северно от източния дял на Стара планина. Тя преминава през землището на с. Шкорпиловци на територията на община Долни чифлик, област Варна.

Крайбрежната крепост е построена край античния крайморски път, между римските пътни станции Ерите (на устието на р. Камчия) и Темплум Йовис (Обзор). При проведените археологически разкопки на крепостта през сезон 2020 г. беше намерена монета, която не е от контекста на късноантичното поселение. Тя беше открита пред външното лице на северната куртина, в хоросановите деструкции, останали при нейното демонтиране. Местонамирането ѝ е източно от северозападната кула на крепостта. Твърдината явно е ползвана векове наред като кариера за строителен материал. По време на някое от интервенциите за добиване на (преди всичко дялан) камък монетата е била изгубена. Екземплярът е отсечен от Сигизмунд III Ваза (1587-1632), владетел на Жечпосполита. Описанието на монетата е следното:

Три гроша (трояк)
Мон. – Краков
1622

Л. SIG.III.D.G.REX.POL.M.D.L.
Коронован бюст на владетеля в профил надясно.

О. Най-отгоре е изобразен номиналът на монетата – III. Под него – гербовете на Кралство Полша и Великото Литовско княжество, от двете страни на герба на фамилията Ваза. Между тях – годината на отсичане – 1622 г. Следва триредов надпис: GROS.ARGE/ T RIP. REGN/ POLONI. Долу, в средата, е представен гербът Сас на кралския ковчежник Николай Данилович. (Iger 2008, 163, k. 22.1).

AR; 18 мм; 1,88 г. Монетата е износена и продупчена, **Образ 1.**

Образ 1

Монетите на Сигизмунд III Ваза са най-често срещаните чужди емисии, циркулирали по българските земи в периода кр. на XVI – XVII век. Те се откриват на почти цялата територия на България[1] (Кръстев 2015, 163-164 и цит. там литература), а екземплярите на владетеля от Варненския регион вече бяха обект на друга публикация (Mitev 2019, 223-231). Обнародваната тук монета допълва познатите ни емисии. Същевременно обаче тя е ценна от гледна точка на факта, че произхожда от редовни археологически разкопки, докато повечето от публикуваните към настоящия момент екземпляри на Сигизмунд III са случайни находки без ясен контекст.

Имайки предвид, че най-вероятно крепостта край устието на река Фъндъклийска е използвана като кариера за строителен материал през Османския период, може да се допусне, че ще се открият още монети от това време. Единствено бъдещите археологически проучвания биха затвърдили или оборили подобно становище.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

Кръстев 2015: К. Кръстев. Политически и икономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585-1648 г. (по нумизматични данни). Шумен, 2015.

Iger 2008: T. Iger. Katalog trojaków polskich. Warszawa, 2008.

Mitev 2019: N Mitev. Coins of Sigismund III Vasa (1587-1632) from the Region of Varna, Bulgaria. – Wiadomości Numizmatyczne, LXIII, 2019, z. 207, 223-231.

[1] Много от монетите на този владетел, които се откриват в България, включително и коментираният тук образец, са продупчени, което говори за тяхната вторична употреба като накит.

SILVER COIN OF SIGISMUND III VASA (1587-1632), DISCOVERED DURING ARCHEOLOGICAL EXCAVATIONS OF A LATE ANTIQUE FORTRESS NEAR THE MOUTH OF THE FANDAKLIYSKA RIVER

Hristo KUZOV, Nevyan MITEV

(*Summary*)

The relatively small Fandakliyska River flows into the Black Sea, north of the eastern part of the Balkan Mountains. It is running through the area of the village of Shkorpilovtsi on the territory of Dolni Chiflik municipality, Varna district.

The coastal fortress was built along the ancient coastal road, between the Roman road stations of Erite (at the mouth of the Kamchia River) and Templum Iovis (Obzor). During the archeological excavations of the fortress in the 2020 season, a silver coin of three Groschen of Sigismund III Vasa (1587-1632) was found, which is not from the context of the Late Antique settlement. The piece complements the known emissions of the king, discovered on the Bulgarian territories. However, the coin is valuable in terms of the fact that it comes from regular archeological excavations, while most of the pieces of Sigismund III published so far are accidental finds without a clear context.

Having in mind that the fortress at the mouth of the Fandakliyska River was most likely used as a quarry for building material during the Ottoman Age, it can be assumed that more coins from that time will appear there. Only future archaeological research would confirm or refute such an opinion.